

Revitalizace zeleně v obci Sedlec

Venkovská krajina - historie, současnost a zásady její tvorby a údržby

Vesnice je území, které - na rozdíl od města - velmi úzce souvisí s okolní krajinou. Zejména ve srovnání s městem je pro vesnické prostředí charakteristické vysoké procento veřejné a soukromé zeleně. Veřejná a soukromá zeleň, někdy bez přesného ohraničení, se v obraze vesnice uplatňuje především ve formě **okrasných předzahrádek a ozelenění veřejného prostoru**.

Základním krajinnotvorným prvkem sídel jsou jednotlivé zahrady kolem domů. Venkovská zahrada bývala členěna na „předzahrádku“ a „dvůr“. Pro okrasu byla věnována menší část, orientovaná do prostoru ulice – **předzahrádka**, kde bylo **vše podřízeno estetice**. Předzahrádka proto bývala řešena jako reprezentační nástup do domu a plnila funkci užitkové okrasné zahrady.

Rostliny, které jsou nejpodstatnější složkou zahrady, je třeba volit velmi uvážlivě. V pohledově izolovaném dvoru lze uplatnit poměrně pestřejší

druhovou skladbu, která pokud se pohledově neuplatňuje v dálkových pohledech, nemusí vždy navazovat na okolní krajinu.

Předzahrádky patří veřejnému prostoru a zde je na místě používat převážně **domácí a zdomácnělé druhy** „babičkovského sortimentu“. Dříve se tu pěstovalo koření, léčivé rostliny, zelenina, objevovaly se i ovocné stromy a keře, v menší míře pak okrasné květiny. Dnes naopak různé druhy květin převládají. Předzahrádky jsou krásným estetickým prvkem našich vesnic, měli bychom je udržovat, popřípadě obnovovat. Druhovou skladbu **typických tradičních rostlin** nebudeme měnit – zvolíme například růže, jiriny, sléz, měsíčky, kopretiny, slamenky, slunečnice, pivoňky, kaliny, muškáty, rezedy, fuchsie, mučenky, z koření rozmarýn, meduňku, dobromysl, saturejku, bazalku, majoránku, libeček, šafrán a jiné. Už jejich jména nás pohladí, a co teprve až rozkvetou a zavoní. Můžeme se divit našim předkům, kolik lidových písniček o nich složili?

Charakteristickou součástí vesnického veřejného prostoru byl a je **košatý strom**, pokud ho ovšem něčí ruka bezohledně a nerozvážně nepokácela. Takovéto stromy plnily řadu nezastupitelných funkcí a lidé si jich proto velice vážili. O tom, jaký význam jim naši předkové přisuzovali, svědčí například to, že je vysazovali na paměť významných historických událostí, narození syna apod. Obzvláště důležitá je jejich **funkce ochranná** – před vichřicemi (na návětrné straně brzdí a odráží vítr), před bleskem i před požárem. Stromy rovněž díky svým některým biologickým vlastnostem vytváří ve svém okolí **příznivé mikroklima** tím, že ochlazují a zvlhčují vzduch a také ho obohacují o kyslík a vonné sílice, což usnadňuje dýchání a odpuzuje obtížný hmyz. Na druhé straně poskytují **útočiště i potravu užitečným živočišným druhům** a pod svou korunou, chránící před slunečním žářem i deštěm, umožňují vykonávat drobnější práce. A v neposlední řadě jsou tyto stromy význačným **estetickým prvkem** a dominantou veřejného

prostoru, což obyvatelé vesnice silně vnímali (viz například záznamy v kronikách, v pamětech, lidový folklór). Starých vysokých stromů si musíme zejména dnes vážit ještě více a jejich kácení, zdůvodněné stíněním oken po část dne nebo zanášením okapu a dvora padajícími listy, je nutno posuzovat jako barbarský bezcitný čin, jenž je navíc zakázán příslušnými nařízeními. Pokud chceme vysadit nový nebo nahradit uhybnulý strom, zvolíme dlouhověký, vysoký listnatý s hustou korunou, aby se nám i našim potomkům stal dobrým společníkem. Zbývá jen vybrat vhodný druh. Rozhodně se **vyhneme exotickým dřevinám a také jehličnanům**, které postrádají většinu požadovaných vlastností, a navíc působí cizím a pochmurným dojmem. Jehličnany vypadající celý rok stejně – strnule, exoticky a **neslučitelně s venkovskou architekturou**. Možná i proto se v historii používaly hlavně jako hřbitovní zeleň. Současné bohaté sortimenty jehličnanů – thuji, cypřišků, jalovců, smrků a jedlí – svými pravidelnými siluetami narušují spojení

s okolní krajinou i jednotu zástavby. Výsledkem je disharmonie, často natolik kontrastní s okolní krajinou, že bije do očí.

Dáme proto přednost typickým **domácím stromům**, například lípě, jírovci, javoru, dubu, jasanu, jilmu, ořešáku, hrušni, jabloni, třešni apod.

Tvorba zeleně a péče o ni v obci je dlouhodobá činnost. Má-li být zeleň funkční, je třeba rozvoj plánovat na příštích pět a více let. Proto je nutné zachovat kontinuitu mezi střídajícími se zastupitelstvy a starosty. Souzní-li alespoň část občanů s plány obce a bude-li se moci podílet i na realizaci výsadby zeleně, podpoří se tím jejich vztah k obci. Navíc se prakticky vyloučí riziko vandalizmu, který významně ohrožuje veškerá veřejná zařízení včetně zeleně.

Literatura:
Kolektiv autorů České zemědělské univerzity: *Obnova venkovského prostoru*
Bureš: *Lidová architektura, její význam a poselství*
Škabrada: *Lidové stavby: Architektura českého venkova.*
Hron: *Původní venkovská zástavba v oblasti Jeseníků, její zachování a rozvoj.*
Knapp: *Vesnice - stavby a krajina*
Kocourková: *Přírodní prostředí vesnice*

Vážení spoluobčané,

zastupitelstvo obce Sedlec by vás tímto způsobem chtělo informovat o chystající se akci **REVITALIZACE ZELENĚ V OBCI**. Obec na podzim roku 2014 získala finanční podporu v rámci vypsané dotace **Stromy od společnosti Nadace ČEZ**.

Grantová podpora **Stromy Nadace ČEZ** se zaměřuje na zlepšení životního prostředí prostřednictvím podpory liniové výsadby stromů v obcích. V rámci realizace akce bude provedeno kácení původní zeleně, která je pro vesnickou zeleň nevhodná (především jehličnany – thuje a jalovce), listnaté dřeviny budou zachovány. Dále proběhne výsadba nové zeleně - původních druhů listnatých stromů a keřů,

kteří vhodně doplňují vzhled vesnice. Při plánování revitalizace se vycházelo z výše uvedených zásad pro tvorbu vesnické krajiny.

Pro výsadbu budou v maximální možné míře použity vzrostlé sazenice dřevin takže by revitalizované pozemky měly od samého počátku plnit svou estetickou funkci.

Budeme velmi rádi, pokud se aktivně zapojíte do přípravných prací a výsadby samotné. Vzrostlé stromy bude možné „adoptovat“. Budou opatřeny cedulkou se jménem toho, kdo se zaváže o strom v prvních letech starat.

Realizace proběhne do konce dubna 2015.

Název (latinský)	Název (český)
1 Sorbus aucuparia	Jeřáb obecný
2 Malus 'Van Eseltine'	Jabloň 'Van Eseltine'
3 Aronia melanocarpa	Temnoplodec ("černý jeřáb")
4 Rosa hugonis	Růže Hugova
5 Rosa pimpinellifolia	Růže bedrníkolistá
6 Vinca minor	Barvínek menší
7 Philadelphus lemoinei 'Manteau d'Hermine'	Pustoryl Lemonův 'Manteau d'Hermine'
8 Syringa vulgaris 'Ludwig Späth'	Šeřík obecný 'Ludwig Späth'
9 Hydrangea arborescens 'Hills of Snow'	Hortenzie stromkovitá
A Picea	Smrk
B Platanus	Platan
C Acer platanoides	Javor mléc
D Sorbus aucuparia	Jeřáb obecný

